

Editorial

Provocări contemporane în practica asistenței sociale în societăți multiculturale

Prin misiunea sa fundamentală, esența asistenței sociale constă în oferirea răspunsurilor culturale adecvate pentru satisfacerea nevoilor de bază ale ființei umane. Aceste răspunsuri culturale iau cel mai frecvent forma asigurării unei mari diversități de servicii sociale la nivele multiple de organizare socială: individ, familie, grup, organizație, comunitate și societate.

Având o deosebită relevanță, la momentul conceperii acestui editorial (decembrie 2015) întreaga Europă face față unei migrații fără precedent, datorată valurilor de imigranți din Orientul Mijlociu, care au ajuns și continuă să ajungă pe țărmurile Europei. Acest fenomen a fost denumit unanim – și probabil va rămâne în istorie sub numele de criza majoră a refugiaților din Orientul Mijlociu.

Asistenții sociali din întreaga lume sunt sau vor fi implicați în a lucra cu acești refugiați, persoane adulte, familii și copii, care încearcă să ajungă în locuri unde să se poată simți în siguranță și să înceapă o viață nouă pentru ei și pentru copiii lor. Deci, în acest sens, tematica numărului nostru special, „Provocări contemporane în practica asistenței sociale în societăți multiculturale”, este de actualitate. Își propune să cuprindă și să analizeze aceste provocări atât din perspectiva asistenților sociali, cât și a beneficiarilor serviciilor sociale.

Federația Internațională a Asistenților Sociali (2015) definește asistența socială ca fiind :

O profesie bazată pe practică și o disciplină universitară care promovează schimbarea și dezvoltarea socială, coeziunea socială, *împuternicirea și eliberarea persoanelor*. Principiile de justiție socială, *responsabilitate colectivă, respectarea drepturilor omului și respect pentru diversitate* sunt centrale practicii de asistență socială.

Această definiție este foarte relevantă în contextul internațional actual. Ridică întrebări despre cum aplică asistenții sociali aceste principii de justiție socială, respectarea drepturilor omului, responsabilitate colectivă și respectarea diversității. Asistenții sociali trebuie să respecte diversitatea societăților în care își exercită practica, și, în același timp, să ia în considerare diferențele la nivel individual, familial, de grup sau comunitare. Asistenții sociali au datoria de a combate orice fel de discriminare, fie bazată pe abilitate, vârstă, cultură, gen, status marital sau socio-economic, orientare sexuală și credințe spirituale sau religioase. Mai mult, asistenții sociali au datoria de a se implica în schimbarea politicilor și practicilor sociale care sunt injuste sau nedrepte.

Competența culturală în practica asistenței sociale

Anumite evenimente istorice care au avut loc de-a lungul deceniilor anterioare au făcut necesar ca profesioniștii în asistența socială să dețină „competențe culturale” în practica lor. De exemplu, programele de pregătire profesională din S.U.A. au această cerință ca parte integrantă a planurilor de învățământ care formează asistenți sociali. Aceste competențe culturale cuprind o înțelegere unică a persoanelor din punct de vedere cultural, lingvistic și politic.

Numărul în creștere al imigranților care ajung în Europa și dincolo de granițele Europei, aduce în prim-plan necesitatea acestei competențe culturale ; cât și nevoia de a recunoaște că, în ciuda eforturilor deja depuse în acest sens, mai este un drum lung până la îndeplinirea acestui obiectiv. Istoria are uneori tendința de a se repeta – și, din păcate, istoria scurtă a asistenței sociale este plină de asemenea exemple. Când un anumit stil de creștere a copiilor în grupuri etnice depășește bariera ce separă un obicei cultural specific în caz de abuz și neglijare ? Când un stil de disciplinare a copilului devine abuz ? Care este punctul de la care contribuția copilului la bunăstarea economică a familiei devine exploatare ? Și cum pot asistenții sociali să contribuie la schimbarea unor asemenea practici și, în același timp, să-și păstreze o poziție de nediscriminare și receptivă din punct de vedere cultural ? Și, nu în ultimul rând, cum percep asistenții sociali clienții care aparțin unor culturi și naționalități diferite ?

Profesioniștii pot dobândi competență culturală prin exersarea autorefecției, care conduce la creșterea cunoașterii de sine și a diversificării cunoștințelor și abilităților. Autorefecția ajută la identificarea propriilor stereotipii. Cunoștințele sunt vitale în dobândirea de abilități care vor transforma identitățile profesionale.

Cum este adresată tematica propusă în cadrul acestui volum

Acest număr al revistei beneficiază de contribuții atât dinspre aria academică a asistenței sociale, cât și din practica profesională aplicată, din contexte culturale diferite. Editorii speră că aceste contribuții vor oferi publicului un gust al provocărilor. Studiile și articolele prezentate în acest număr nu își propun nicidecum să reprezinte o listă exhaustivă, dar ilustrează o bună diversitate. Autorii abordează într-un mod curajos tematici controversate, cum ar fi factorii culturali în exploatarea sexuală a copiilor și tendința „albă” a multiculturalismului în bunăstarea socială din Marea Britanie, precum și migrația creierelor, a asistenților sociali calificați la nivel universitar, dinspre Europa de Est către Marea Britanie.

O scurtă trecere în revistă a articolelor incluse în volum

Un nucleu format din trei articole adresează probleme specifice legate de evoluția multiculturalismului în Marea Britanie în practica de asistență socială :

Lucrarea „Compararea factorilor în exploatare sexuală a copiilor în UK și USA” argumentează că exploatarea sexuală a copiilor este un fenomen cultural. Acesta este un argument curajos și autorii discută ce rol au actorii sociali implicați și cum contribuie nivelul de toleranță al societății la acest proces. Concluzia autorilor este că aceste discursuri formulate în Marea Britanie și Statele Unite ale Americii pot fi relevante și în țările din Estul Europei.

Articolul „Culturalism alb – o analiză a impactului politicilor de bunăstare în asistența socială din Marea Britanie” prezintă cum limitarea accesului la beneficii sociale creează noi probleme în Marea Britanie, în particular, cu privire la grupurile de imigranți. Autorul evidențiază că politicile sociale s-au deplasat către asimilare, așa cum este ilustrat de adoptarea valorilor britanice în viața de zi cu zi.

Secțiunea ‘Umplerea golurilor? Migrația asistenților sociali din România în Marea Britanie’ pune sub lupă fenomenul de migrație transnațională și mobilitate a profesioniștilor formați la nivel universitar în alte țări și recrutați datorită lipsei personalului calificat în țara de sosire. Există puține cercetări care să illustreze obstacolele pe care le întâmpină asistenții sociali în a-și practica profesia într-o cultură „străină”. Acest articol de opinie sugerează că ar fi necesare mai multe cercetări pe această temă.

Alte cinci lucrări abordează tematici variate din spectrul practicii de asistență socială și aduc perspective din alte culturi :

Articolul „Etica și dileme valorice în asistența socială” trece în revistă valorile concurente și dilemele etice cărora ar trebui să le facă față asistenții sociali când sunt confrunțați cu multiple constângeri de ordin economic, politic și legislativ care limitează satisfacerea nevoilor de bază ale clienților asistenței sociale și practica profesională. Un alt studiu raportează rezultatele preliminare ale unei cercetări calitative care investighează experiențele psihosociale ale pacienților bolnavi de cancer. O analiză aprofundată a sistemului de garantare a venitului minim în România postcomunistă este elaborată în următorul articol. Autoarea acestei evaluări atrage atenția asupra problemelor etice care apar în funcționarea sistemului de protecție socială în contextul dependenței acestuia de resursele financiare alocate de către stat dar, mai ales, de prevederile legislative, adesea adoptate fără a ține cont de propunerile profesioniștilor în asistență socială, chiar și fără a evalua capacitatea instituțiilor responsabile de transpunerea în practică a măsurilor legiferate.

Utilizând o abordare teoretică și focalizându-se asupra unui grup diferit de beneficiari ai serviciilor sociale, următorul articol relevă importanța implicării directe a clienților în sprijinirea intervențiilor sociale centrate asupra populației de vârstă a treia și analizează rezultatele unor programe diferite aplicate într-un centru de îngrijire rezidențială pentru vârstnici. Volumul continuă cu prezentarea rezultatelor unei cercetări despre comportamentul organizațional cetățenesc. Acest studiu examinează influența dreptății (corectitudinii) organizaționale percepute și a locului controlului muncii asupra comportamentului organizațional cetățenesc al funcționarilor publici în Nigeria.

Cartea selectată pentru recenzie, „Triburile. O patologie a politicii românești de la Revoluție la Generația Facebook”, atrage atenția asupra importanței evoluției politicii asupra practicii asistenței sociale, cum politica devine comunicare și comunicarea devine politică. Se evidențiază faptul că eliberarea modernă a individului s-a făcut în defavoarea comunității fără să se facă, în același timp, în favoarea societății sau a reprezentantului ei administrativ, statul. Posibilitatea noilor forme de comunitate se leagă de noile tehnologii ale comunicării. Ele sunt rețele sociale mai degrabă decât comunități organice, „rețele sociale unde te poți sustrage reciprocității”.

Există o nevoie crescută de inovație socială în sectorul serviciilor sociale în contextul politic, economic, demografic și tehnologic internațional actual, pentru a îmbunătăți calitatea, eficacitatea și disponibilitatea serviciilor existente sau pentru a crea noi servicii care să satisfacă mai bine nevoile clienților.

Sperăm ca această colecție de lucrări din Revista de Asistență Socială să genereze dezbateri sănătoase, utile și reflecții oneste din partea cititorilor, a profesioniștilor în asistență socială, a cadrelor didactice universitare și a cercetătorilor și, că în cele din urmă va conduce

la îmbunătățirea practicii multiculturale în asistența socială, care este nevoită să țină pasul cu tendința crescută a multiculturalității din societățile zilelor noastre.

Gabriela Mișca*
Nicoleta Neamțu**

* University of Worcester, England, UK, E-mail : g.misca@worc.ac.uk

** Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania, E-mail : nneamtu@socasis.ubbcluj.ro